

Handläggare
Christina Österling
Telefon: 08-508 36 214**Till**
Äldrenämnden

Remiss av Betänkandet Framtidens valfrihetssystem - inom socialtjänsten (SOU 2014:2)

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Eva Frunk Lind
DirektörRaili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen bemyndigade den 13 september 2012 statsråd Maria Larsson att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera och utvärdera effekterna av införandet av lagen om valfrihetssystem inom socialtjänstområdet. Utredningen antog namnet "Utredningen om framtida valfrihetssystem inom socialtjänsten".

I betänkande redogör utredningen för sitt arbete och sina förslag om valfrihet inom socialtjänstens område.

Sammanfattningsvis anser äldreförvaltningen att betänkandets förslag till utökad valfrihet samt lättillgänglig och kvalitetssäkrad information är bra. Äldreförvaltningen hade dock gärna sett att betänkandet även belyst valfrihetssystemens effekter på kommunernas organisation, kompetens och samverkan med andra kommuner; en förändrad äldreomsorgsbransch och eventuell tillståndsplikt för hemtjänst.

Äldreförvaltningen framför även att det är bekymmersamt med det borttagna revisorskravet för små företag och då särskilt när det gäller skattefinansierad verksamhet.

Bakgrund

Regeringen bemyndigade den 13 september 2012 statsråd Maria Larsson att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera och utvärdera effekterna av införandet av lagen om valfrihetssystem inom socialtjänstområdet. Utredningen antog namnet "Utredningen om framtida valfrihetssystem inom socialtjänsten". Stockholms stad är remissinstans. Socialroteln har skickat betänkandet för yttrande bl.a. till äldrenämnden.

Ärendet

I betänkande redogör utredningen för sitt arbete och sina förslag om valfrihet inom socialtjänstens område.

Betänkandet inleds med en beskrivning av hur valfrihetssystemen utvecklats och dess betydelse för brukarna. Därefter följer en kartläggning av befintliga utförare och en jämförelse av kvalitet, kostnader och effektivitet mellan kommuner som tillämpar respektive inte tillämpar lagen om valfrihet, LOV.

Utredningen belyser även sambandet mellan vinstutdelning, ersättningssystem och kvalitet samt frågor om kvalitetssäkring och ekonomisk uppföljning. Betänkandet avslutas med förslag om valfrihetens omfattning och om hur brukarna kan stöttas i valet av utförare.

Betänkandets förslag i korthet

Lättillgänglig och kvalitetssäkrad information

- Socialstyrelsen ges i uppdrag att utveckla och förvalta en vägledning om hur information i valfrihetssystem kan förmedlas till personer som har nedsatt beslutsförmåga.
- Socialstyrelsen ges i uppdrag att utveckla och förvalta en vägledning som stödjer den personal som ska informera brukarna om valet av utförare.
- För att finansiera de båda vägledningarna avsätts 4 miljoner kronor.

Utökad valfrihet

- I socialtjänstlagen föreskrivs att alla kommuner ska skapa förutsättningar för brukarna att välja utförare av hemtjänst.
- Kommunen beslutar själv vilka delar av hemtjänsten som ska omfattas av möjligheten att välja.
- Kommunen väljer själv vilket upphandlingssätt som ska användas för att uppnå valfrihet.
- De kommuner som inte tidigare ansökt om stimulansbidrag för att förbereda och utveckla valfrihetssystem ska kunna ansöka om bidrag. Även kommuner som tidigare erhållit stimulansbidrag men som därefter beslutat att inte införa valfrihetssystem ska kunna få del av medlen. För ändamålet

avsätts 45 miljoner kronor som efter ansökan fördelas av Socialstyrelsen.

- För att kommunerna ska kunna utreda hur valfrihet inom särskilt boende ska kunna uppnås avsätts 10 miljoner kronor. Medlen ska efter ansökan fördelas av Socialstyrelsen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 18 mars 2014, funktionshinderrådet den 20 mars 2014 och förvaltningsgruppen den 19 mars 2014.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I Stockholms stad finns goda förutsättningar för den enskilde att välja utförare. Valfrihet inom äldreomsorgen finns idag inom hemtjänst, ledsagning, avlösning, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende. Det finns en mångfald av utförare avseende inriktning/profilering, storlek och organisationsform. Stadens brukarundersökningar visar också att de enskilda är nöjda.

LOV har möjliggjort mångfald

För att upphandla utförare till stadens valfrihetssystem används både LOV (Lag Om Valfrihetssystem) och LOU (Lag om Offentlig Upphandling). Privata utförare upphandlas enligt LOV och driftentreprenader upphandlas enligt LOU. Det innebär att staden använder både LOV och LOU för upphandling av utförare till stadens valfrihetssystem. Äldreförvaltningen är positiv till betänkandets förslag om att kommunerna själv ska få välja vilket upphandlingssätt som ska användas för att uppnå valfrihet. Kommunernas förutsättningar är olika. Äldreförvaltningens uppfattning är dock att upphandling enligt LOV har möjliggjort den mångfald av utförare som finns i dag. Många av dessa utförare hade inte funnits i systemet om staden enbart upphandlat enligt LOU. Oavsett vilken upphandlingslag som används går det att ställa samma krav. Upphandling enligt LOU är dock mycket mer administrativt krångligt och begränsande än upphandling enligt LOV både för kommun och för utförare.

Viktigt med lättillgänglig och kvalitetssäkrad information

Äldreförvaltningen är också positiv till betänkandets förslag om lättillgänglig och kvalitetssäkrad information. Det är viktigt vilken information som förmedlas till den enskilde och hur informationen förmedlas. De verktyg som används måste vara användarvänliga både för den enskilde och för biståndshandläggarna i deras konsumentrådgivande funktion. Här ligger staden långt framme med funktionen Jämför service.

Några ytterligare effekter som borde belysts i betänkandet Sammanfattningsvis anser äldreförvaltningen att betänkandets förslag till utökad valfrihet samt lättillgänglig och kvalitetssäkrad information är bra. Äldreförvaltningen hade dock gärna sett att betänkandet även belyst valfrihetssystemens effekter på kommunernas organisation, kompetens och samverkan med andra kommuner; en förändrad äldreomsorgsbransch och eventuell tillståndsplikt för hemtjänst.

Införande av valfrihetssystem har för många kommuner inneburit att en allt större andel av äldreomsorgen drivs i privat regi och i entreprenad drift, vilket ställer krav på en organisation som i allt större utsträckning upphandlar och förvaltar avtal. Kommuner som har infört valfrihetssystem har fått anpassa organisation, kompetens och metoder utifrån dessa förändrade förutsättningarna.

Det har också lett till ett behov av att utveckla samverkan mellan kommunerna, exempelvis avseende metoder för uppföljning och att skapa nätverk för informationsutbyte. Ökat samarbete kan även ge administrativa och ekonomiska vinster.

Äldreomsorgsbranschen har förändrats från att tidigare bestå av framförallt utförare i egen regi till att nu bestå av en stor andel privata utförare. Äldreomsorgsbranschen kan idag beskrivas som ung med behov av och intresse för utveckling. Exempelvis finns behov av att:

- synliggöra och höja kunskapen om äldreomsorgsbranschen
- arbeta för hållbar och kvalitativ utveckling av äldreomsorgsbranschen
- kartlägga äldreomsorgsbranschens utmaningar och prioriterade mål för utveckling
- samordna samarbets- och utvecklingsprojekt
- skapa organisation, mötesplatser och agenda för samarbete

Äldreförvaltning anser också att det hade varit bra om betänkandet berört frågan om eventuell tillståndsplikt för att bedriva hemtjänst.

Bekymmersamt med borttagna revisorskravet för småföretag Slutligen vill äldreförvaltningen, även om det direkt inte är kopplat till betänkandet, framföra att det är bekymmersamt med det borttagna revisorskravet för små företag och då särskilt när det gäller skattefinansierad verksamhet. Det har indirekt lett till att uppdraget att granska bokslut hamnat hos kommunerna i stället för att en revisor gör det. Dessutom ökar det risken att företagen både gör omedvetna och medvetna fel.

Bilagor

1. Sammanfattning av Framtidens valfrihetssystem - inom socialtjänsten